

מערך שיעור סיפורי עלייה

עוגני השיעור

שכבתגיל: כיתה ד'

ציר מוביל: מחלום להגשמה - מקימים מדינה: המדינה שלי - בין חלום להגשמה

רעיון מרכזי: מניעי העלייה כמרכיבי זהות בקרב העולים לארץ לאורך הדורות.

קבלת הכוח עוד מימי אברהם אבינו בציווי "לך לך".

נושא: המניעים לעלייה לארץ ישראל לאורך הדורות

מיומנויות:

אוריינות לשונית - הפקת מידע, השוואה, פרשנות והיסק מטקסט סיפורי.

חשיבה יצירתית - הכנת "מזוודה" לעולה - שימוש בידע קיים בהקשרים חדשים.

מודעות חברתית - רגישות חברתית-תרבותית ביחס לקבוצות עולים שונות.

טיפול זהות ציונית דתית - חיבור לתחושת השליחות, חיבור לארץ ישראל וכלל ישראל.

ערכים וסוגיות לדיון:

אהבת הארץ וחדוות הלמידה

דאגה לאחרים

התמודדות במצבי אתגר

בין-תחומיות: מולדת, תנ"ך, שפה, היסטוריה

מטרות: הבנת הקשיים שחוו עולים חדשים בתהליך העלייה לארץ והסתגלות אליה. פיתוח חיבור רגשי ורגש שייכות למורשת העם היהודי ולארץ ישראל.

מה צריך?

דף 'מזוודה' (נספחים)

מה עושים?

1. שאלה לתלמידים:
"אם הייתם צריכים לעזוב את הבית שלכם ולעבור לגור במדינה אחרת - מה הייתם אורזים במזוודה שתיקחו איתכם?
חשבו על חמישה פריטים שהייתם לוקחים ומדוע בחרתם בהם?
2. פעילות בזוגות או בקבוצות קטנות:
התלמידים ישתפו זה את זה בפריטים שבחרו ויסבירו את בחירתם.
ניתן גם לכתוב או לצייר את הפריטים בדף שבו מופיעה מזוודה פתוחה.
3. סיכום על ידי המורה:
המורה תרשום על הלוח מספר פריטים בולטים ומשמעותם. לדוגמה:
  - תמונה - זיכרון וגעגוע
  - ספר - ידע
  - צעצוע - חיבור לילדות
  - בגד - צורך בסיסי
4. קישור לנושא השיעור:
"היום נדבר על אנשים רבים בעם היהודי שעזבו את בתיהם וארזו 'מזוודות' ובהן לא רק חפצים, אלא נשאו עימם גם חלומות, תקוות, אמונות וקשיים (כפי שלמדנו בשיעור הקודם) ועלו לארץ ישראל.
ננסה להבין מדוע עשו זאת ומה הקשיים שחוו בדרך".

למידה פעילה

מטרות: הכרת מניעים שונים לעלייה לארץ ישראל לאורך ההיסטוריה.

מה עושים?

1. פתיחה במפה:

המורה תציג בפני התלמידים את מפת העולם ותציין בה את מקומות המוצא של הדמויות (תימן, פולין, רוסיה, מרוקו).

המורה תסביר כי כל סיפור עלייה מייצג תקופה שונה ומניע ייחודי לעלייה.

2. פעילות קבוצתית:

המורה תחלק את הכיתה לזוגות או לקבוצות קטנות. כל קבוצה תקבל סיפור עלייה אחד, תקרא אותו ותענה על השאלות המצורפות לסיפור.

הערה:

קיימות חלופות לסיפורי העולים וכן הרחבה והעשרה בעזרת סרטונים ושירים - ראו במאגר "צידה לדרך".

מה צריך?

- דף סיפור ושאלות מנחות (זהות) לכל סיפור (נספח 1).
דף או פתק לכתובת התשובות לשאלות (נספח 3).
מפת עולם לסימון ארצות המוצא - להקרנה על הלוח (נספח 2).

ציר מוביל

מאברהם אבינו ועד סיפורי העליות של ימינו – כולנו שואבים כוחות ממניעים דומים: אמונה, חזון, משפחה ותקווה.

♦ פתיחה – חידה

עזבתי את ארצי, לא ידעתי לאן אני הולך, שמעתי ציווי מה' ובו הפכתי לראשון שעלה לארץ. מי אני? (תשובה: אברהם אבינו).

♦ חלק עיקרי – מניעים

המורה תולה בכיתה כותרות גדולות (על בריסטול/כרטיסיות): ניתן להשתמש באיורים בעמוד הבא

- אמונה – הליכה בעקבות ה'.
  - חזון – בניית עתיד לעם ישראל.
  - שליחות – הפצת ערכים בעולם.
  - תקווה לעתיד טוב יותר – חירות, עצמאות, ביטחון.
  - משפחה – רצון להעניק לילדים עתיד טוב.
  - בריאות – חיפוש תנאים טובים ובריאים יותר.
- ♦ התלמידים משתפים סיפורי עלייה מהמשפחה, כל סיפור מצורף לכותרת המניע שהכי מתאימה לו.

♦ עיבוד וסיכום

דיון כיתתי: מה המניעים שחזרו על עצמם אצל רבים? מה חיבר בינם לבין אברהם אבינו? כתיבת משפט מסכם אישי:

"כמו אברהם אבינו, גם המשפחה שלי יצאה למסע כי _____, ובזכות זה אני כאן היום".

♦ תוצר כיתתי

קיר כיתתי צבעוני: "המניעים לעלייה" – עם הכותרות המרכזיות וסיפורי התלמידים מתחת.

איך אנחנו יכולים לעזור לעולים החדשים שמגיעים עכשיו?

רעיונות לפעילות כיתתית

1. מכתבי ברכה – כל תלמיד יכתוב ברכה לעולה חדש: "ברוך הבא לישראל! אנחנו שמחים שבאת..."
2. מדריך קליטה מצויר – התלמידים מכינים חוברת קטנה עם ציורים והסברים (אוטובוס, חנות, בית ספר, חג יהודי) בשפה פשוטה.
3. סל קליטה קטן – איסוף בכיתה של ציוד סמלי (ספרון, משחק, ציור, כרטיס ברכה) שיועבר לעולים דרך גוף קהילתי.
4. מפגש קהילתי – אם יש בעיירה/ביישוב עולים חדשים, ניתן להזמין אחד מהם לספר על הדרך, ולתת לילדים להכין עבורם מתנה.

עיבוד וסיכום

מטרות: התלמידים יעסקו בחשיבה ביקורתית על הסיפורים - על ההבדלים והדמיון ביניהם.

פיתוח חיבור רגשי ורגש שייכות למורשת העם היהודי וחיבור לארץ ישראל.

מה עושים?

מה צריך?

נספח 1

1. כל קבוצה תשתף את הכיתה בסיפור שלה, תציין מניע לעלייה וקושי אחד בהסתגלות בארץ.

המורה תכתוב את המניעים ואת הקשיים על הלוח.

מומלץ להדגיש את הערכים המניעים: אהבת הארץ, רצון לחיות חיים יהודיים, בניית חברה צודקת, זהות ושייכות.

2. במליאה:

התלמידים יציגו שני דברים שמשותפים לכל הסיפורים ושני דברים שונים.

3. דיון כיתתי בהנחיית המורה:

מדוע, לדעתכם, חשוב לזכור את סיפורי העלייה האלה?

איך הסיפורים האלה מחברים אותנו לזהות שלנו כעם וכמדינה?

4. סיכום השיעור:

עם ישראל הוא כמו פסיפס גדול וכל סיפור עלייה הוא אבן חשובה בפסיפס הזה. העולים שהגיעו לארץ ישראל, מכל מקום ובכל תקופה, הביאו איתם חלק מהתרבות, מהמסורת ומהחלומות שלהם וביחד יצרו את המדינה המגוונת והחזקה שלנו.

בסיכום, המורה תדגיש את הקשר בין העבר (כפי שמשקף בסיפורים) להווה שלנו במדינה כיום ולחלומות משותפים לעתיד.

להמשך המסע

"שביל העלייה של הכיתה"

משימה 1: כל ילד יביא סיפור עלייה משפחתי ובשיעור הבא הכיתה תבנה 'מפת עלייה' - מפת עולם שאליה יקשרו במדבקה ובחוט את הסיפור של כל אחד ואחד. כך ייווצרו קיר או שביל עם תחנות של סיפורים שונים שהתלמידים הציגו. אפשר לצרף לסיפור תמונה, ציור או חפץ קטן המסמלים את הסיפור.

משימה 2: קיום ריאיון עם עולה חדש (או ותיק) על מניעי העלייה, קשיי העלייה ועוד. אפשר לערוך ריאיון ולהציגו בכתב או להפוך אותו לקובץ שמע (פודקאסט).

סיפורי עלייה :

- [סיפורי עולים - המסע לישראל](#)
- [סיפורי עולים - הקליטה בישראל](#)
- [עליית יהודי אתיופיה לישראל הסיפור שלא סופר](#)
- [סיפורי עלייה - אדם צ'רנס](#)

שירי עלייה:

- [שיר השיירה: אריק איינשטיין ומיקי גבריאלוב - שיר השיירה](#)
- [אנו באנו ארצה: שיר עד - אנו באנו ארצה - מילים: מנשה רבינא | לחן עממי | ביצוע: הגבעטרון, 1963](#)
- [הביתה: שיר עד - הביתה - מילים: אהרן אשמן | לחן: ידידיה אדמון | שירה: שושנה דמארי, 1988](#)
- [פה בארץ חמדת אבות: שיר עד - פה בארץ חמדת אבות - מילים: ישראל דושמן | לחן: הרמן צבי ארליך | ביצוע: מקהלת צה"ל ותזמורת צה"ל](#)

מפות עולם - תוצאות חיפוש - גוגל תמונות

דף פעילות "סיפורי עלייה - מזוודה"

דפי "סיפורי עלייה" -

- למורה: אלה מניעי העלייה בכל סיפור:
- סיפור 1: אמונה דתית
  - סיפור 2: חזון של בניית חברה חדשה
  - סיפור 3: הרעיון הציוני - להקים בית לאומי
  - סיפור 4: רצון לחיות בארץ עם זהות יהודית חזקה
- אפשר לתת לתלמידים לסמן מהו המניע הבולט מתוך ארבעת המניעים או לאפשר להם לכתוב באופן חופשי.

לכל סיפור יש להצמיד את השאלות הבאות:

1. איזה מניע גרם לדמות לעלות לארץ ישראל?
2. אילו קשיים עמדו בפני הדמות בדרכה לארץ ובתקופת הקליטה בארץ?

שם: _____
תאריך: _____

סיפורי עלייה

סיפור עלייה

הסיפור של שרה מפולין - עלייה לפני קום המדינה

"שמי שרה. חייתי בפולין בתקופה שבה יהודים סבלו מאוד מהשלטון. הפחד היה גדול, חלמתי על מקום שבו אוכל להיות חופשייה וליצור חברה חדשה וטובה יותר. שמעתי על אנשים שנסעו לארץ ישראל כדי להקים קיבוצים, שבהם כולם עובדים יחד למען כולם. זה היה החלום שלי לעלות לארץ ולהצטרף לקיבוץ. המסע לארץ ישראל היה באונייה צפופה ומלאה באנשים חליתי בדרך והרגשתי חלשה מאוד. כשהגענו, ציפו לנו אדמות טרשים. גרנו באוהלים ובכל יום עבדנו קשה מאוד כדי לבנות את הקיבוץ. השמש קפחה על ראשינו, והיה מחסור במים. בערביי כשישבנו יחד, שרנו ודיברנו על החלום המשותף שלנו. הרגשתי שאנחנו בונים את הארץ, את המדינה לעתיד, ויש לנו אחריות להקים בה חברה חלוצית".

סיפור עלייה

הסיפור של מנחם מתימן - עלייה לפני קום המדינה

"שמי מנחם. גרתי בתימן, ארץ רחוקה מאוד מישראל. כל החיים שלנו סבבו סביב האמונה העמוקה שלנו באלוהים ובירושללים. ההורים שלי סיפרו לי סיפורים על ארץ ישראל, ארץ שהובטחה לנו על ידי האל. הרגשתי שאני חייב להגיע לשם, לחיות בארץ הקודש, ליד הכותל המערבי שעליו למדתי כל כך הרבה. המסע היה ארוך ומפחיד. הלכנו ברגל ימים רבים, רעבים וצמאים, ופחד היה בלכנו מהדרך הלא נודעת. הייתי ילד קטן, וכל צעד כאב לי. כשהגענו לארץ, שמחתי מאוד. אבל אז התחילו קשיים חדשים. לא היו לנו בתים, וגרנו באוהלים במעברה. היה קשה למצוא עבודה, אוכל היה בצמצום, העברית שלמדתי הזכירה לי את שפת הקודש שבה למדתי חומש ומשנה, אך הייתה גם שונה וחדשה. למרות הקשיים, בכל בוקר שהתעוררתי בארץ ישראל, שמחתי שאני בארץ שלי, שהאמונה היהודית הובילה אותי לארץ ישראל המובטחת. ידעתי שהגעתי לבית האמיתי שלי".

סיפור עלייה

הסיפור של יסמין ממרוקו - עלייה לאחר קום המדינה

"שמי יסמין. נולדתי במרוקו, למשפחה שומרת מסורת וקשורה מאוד למנהגים היהודיים שלנו. שמענו סיפורים רבים על ארץ ישראל, שהיא הארץ שלנו, הבית האמיתי של העם היהודי שאליו כולנו התפללנו שנוכח להגיע. ההורים שלי קיוו שנעזל בארץ ישראל, שבה הזהות היהודית שלנו תהיה חזקה וברורה. המשפחה שלי החליטה לזוותר על כל השפע שהיה לנו ולעלות לארץ ישראל. המסע היה קשה. לקחנו איתנו מעט חפצים. השארנו מאחור את הבית, את המשפחה המורחבת ואת האהבה לשווקים הססגוניים של מרוקו. כשהגענו לישראל, התחילה תקופה של הסתגלות. גרנו במעברה, שבה לא הייתה פרטיות. לא תמיד הבנתי מה מדברים סביבי. התגעגעתי לנופים ולבית במרוקו. בכל שבט, כשאנו אוכלים יחד את הארוחה ומזמרים פיזטים, אני מרגישה שהבאנו את מרוקו לארץ ישראל ושהמחברות הישראליות נעשית מגונת ועשירה.

סיפור עלייה

הסיפור של אלכס מרוסיה - עלייה לאחר קום המדינה

"קוראים לי אלכס. גרתי ברוסיה, במדינה גדולה וקרה. לא יכולנו ללמוד שם על החגים היהודיים, ואסור היה לחגוג אותם בגלוי. בבית הספר לא למדנו עברית. מהוריי שמעתי על החלום הציוני והקמתה של מדינת ישראל כבית הלאומי של העם היהודי בארץ ישראל. חלמתי על מקום שבו אוכל להיות יהודי בחופשיות, לדבר עברית וללמוד על ההיסטוריה של העם שלי. כשהחלטנו לעלות, היה לי עצוב מאוד להיפרד מהחברים שלי ומהבית שמדלתי בו. כשהגענו לישראל, הכול היה שונה - השפה, האנשים, אפילו האוכל. הייתי צריך ללכת לאלופן כדי ללמוד עברית, היה מביך לפעמים כשטעיתי. לפעמים התגעעתי לרוסיה. ככל שרכשתי חברים ולמדתי את השפה העברית, הרגשתי שאני חלק מהעם היהודי במדינה שלי, הבנתי שמשפחתנו במרה נכון. הרגשתי גאווה גדולה להיות פה".